

BISERICA și ȘCOLA.

Fóia bisericescă, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Religiunea la popórele vechi orientale.

Starea, în carea se găsece popórele, cari au trăit înainte de venirea Mântuitorului Christos pe pământ, este o puternică dovadă pentru divinitatea Mântuitorului Christos și pentru necesitatea înființării sfintei sale biserici.

Omul lumii vechi „zidit fiind după chipul și asemănarea lui Dumneđeu“ — spre a-și poté căștiga bunurile trebuincioase pentru viață și dezvoltare — caută, și luptă cu toate puterile, de cari dispune, să afle, și se cunoască pe Ziditorul său. Se supune cu totă puterea omul lumii vechi acestei lupte uriașe mánat și silit de greutățile și necazurile vieții și de glasul conștiinței sale de om. Greutățile și necazurile vieții pre de o parte și glasul, conștiinței pre de alta parte îi spun, că densus (omul) nu poté să aibă un razim și o direcțiune sigură în calea cea necunoscută a acestei vieți, — fără să-și cunoască pe Creatorul său, și fără să-și între, și să trăfescă în nemijlocită legatură cu densus, fără religione.

Totă strădania și toate puterile, pre cari le a folosit omul timp de mii de ani în această luptă, nu l'au potut conduce la rezultatul dorit. Er nesuccesul lumii vechi de a cunoșce pre adevăratul Dumneđeu este pentru popórele crestine foarte instructiv. Încercarea zadarnică a omului lumii vechi de a cunoșce pre Făcătorul său este pentru popórele crestine o dovadă puternică, că omul singur de sine prin propriile sale puteri nu se poté mântui, nu poté ajunge la bună-stare și fericire, pentru că necunoscând omul pre Dumneđeu nu poté să aibă o direcțiune sigură în calea cea necunoscută a acestei vieți. Acest nesucces al omului vechiu de a-și cunoșce pre Crea-

torul său ni-se infățșeză de altcum foarte natural, și se poté esplica numai cu ajutorul sfintei scripturi.

Sfânta scriptură adecă ne spune, că Dumneđeu s'a descoperit omului la creațiune în mod nemijlocit, — vorbind cu densus și dându-i inviațiunile de lipsă pentru viață, — precum și că omul a fost zidit după chipul și asemănarea lui Dumneđeu. Chipul lui Dumneđeu depus în m după osfânta scriptură și după doctrina bisericii consistă în: facultățile spirituale, cu cari a înzestrat Dumneđeu pre om, și anume în: înteligință și în libertatea voinței; er asemănarea lui Dumneđeu consistă: în capacitatea omului de a pune în aplicare în viață și faptele sale „chipul lui Dumneđeu“ facultățile sale spirituale; astfel, ca să-se poté înălța la perfecțiune și prin această să-se poté apropia de Dumneđeu.

Omul cel dântâi însé a folosit rău libertatea voinței, cu carea l'a înzestrat Dumneđeu. A cădut în păcatul neascultării, er prin acest păcat a perdut grația lui Dumneđeu. În urma acestui păcat înteligința i'sa întunecat, și voința i-a slăbit; er urma-rea acestora a fost, că istoria neamului omenesc după păcatul original se începe cu un omor de frate, se continuă cu pedépsa lui Dumneđeu prin potop, cu amestecarea limbilor, și cu despărțirea neamului omenesc în diferite popóre, cari se dușmánesc, și se rășboiesc în mod nesfêrsit unul încontra altuia.

„Chipul lui Dumneđeu“ depus în om la creațiune prin păcatul strămoșesc, comis de Adam în raiu, se întunecă, dar nu se perde. Și în greutățile și necazurile, cu cari are să lupte neîntrerupt omul lumii vechi, „chipul lui Dumneđeu“ depus întrênsul îl îndemnă, și silesce, ca să caute, să afle, și să cunoască

pre Dumneșu, Creatorul său. Dar întunecată fiind inteligența omului prin păcat și slăbită fiindu-i voința omul lumii vechi singur de sine nu se pôte înalța la cunoștința adevăratului Dumneșu, și astfelu nici nu își pôte da o direcțiune sigură în calea cea necunoscută a acestei vieți. Neputând omul lumii vechi cunoșce pre adevăratul Dumneșu, personifică puterile naturii, și astfelu cade în idololatriă, și se închină fapturilor în loc de a cunoșce și a-se închina Făcătorului.

La un singur popor al lumii vechi se susține din voința lui Dumneșu credința în un singur Dumneșu, la poporul israiltean, spre scopul ca prin această se-se pregătescă popórele pentru primirea Messiei celui făgăduit de Dumneșu omului (facere 3.15). Astfelu la popórele lumii vechi religiunea: raportul dintre om și Dumneșu se desvóltă în două direcțiuni, și anume: popórele pagâne personifică puterile naturii, și se închină lor, ér credința în un singur Dumneșu se susține numai la poporul israiltean.

Leagânul neamului omenesc este Asia. Popórele cele dântâi au trăit pre lângă riuurile, Eufrat, Tigru, Ganges și Hindus. Mai târziu neamul omenesc se estinde, trăiesce și desvóltă și în jurul mării mediterane în Africa de nord și în Europa.

Urmărind firul istoric al vieții și desvóltării popórelor constatăm în ceea ce privesce religiunea la popórele vechi orientale următoarele:

1. Principiele fundamentale în religiunea Chinezilor sunt: ceriul (tien) și pământul (ti). Din ceriu și din pământ au emanat tóte lucrurile din lumea vădută și omul; ér puterea, prin carea s'a organizat ceriul și pământul este rațiunea (tao). Pre lângă ceriu și pământ mai sunt și o mulțime de spirite, de cari este plin întreg universul. Despre aceste spirite chinezii nu au o idee clară. Ele sunt nevădute, dar pretutindenea de față, și au influință asupra vieții ómenilor. Omul în lipsele sale se adresază cătră aceste spirite, și dacă are inimă bună, atunci îi vin în ajutoriu. Cериul, pământul, spiritele și ómenii forméză la olaltă un întreg armonic. Representantul ceriului pre pământ este împératul („fiiul ceriului.“ El este reprezentantul și organul ratiunii divine, prin carea s'au organizat și au luat tóte lucrurile forma vădută. El guvernéză poporul în numele Cериului, și poruncile lui au autoritate de porunci dumneșeiesci. Împératului i-se aduce tãmâia de

jertfă. El însă este datoriu a guverna poporul după legile cele vecinice și neschimbacióse ale Cериului. Pre lângă împératul mai cinstesc Chinezii cele cinci elemente cređute de densii: apa, focul, pământul, metalul și lemnul.

Cultul șteilor, și respective al spiritelor consistă în rugaciune, jurământ și în jertfe. Jertfă aduc chinezii animale, și cereale, cu deosebire grâu.

Reformatori ai religiunii poporului chinez sunt: a) Lao tse, a trăit cam pre la anul 604 înainte de Christos. Densul a propagat mai ántâi ideia despre existența unei puteri, pre carea o-a numit „Tao“ (rațiune), carea esistă de sine și prin sine, și carea a creat ceriul și pământul. Acestă putere o cunoșce, și înțelege numai omul, carele este liber de patimi. Spre a-o poté cunoșce omul trebuie să observeze în cea mai mare linisce, cum tóte ființele se nasc, se desvóltă, și se întorc éráși în sinul naturii, pentru ca să-se renască de nou. Cine înțelege acest mers al desvóltării, cunoșce pre „Tao“ (rațiunea), și înțelege eternitatea.

b) Confuciu. A trăit dela 551 până la 479 înainte de Christos. Densul privesce vieța din partea practică, și propagă moralitate. Prescrie regule pentru tóte împrejurările vieții. Morala propagată de Confuciu se reasumă în următoarele sentențe ale densului: „fă bine totdeauna și între tóte împrejurările. Fă binele, pentru că este bine, și nici decât din interes personal. Fii strict față de tine însuși și indulgent față de greșelele altora. Nu vorbi pre nimenea de réu, și să nu te supere relele, cari îți-le impută alții. Feresce-te de a desprețui pre cineva, și nu umbra nici odată, ca să te faci plăcut altora. Fii nepăsătoriu atât față de lauda, cât și față de hula ómenilor.

Chinezii de altcum cred în nemurirea sufletului, și la ei aflăm speranța, că din apus va veni odiniórá un Mântuitoriu al neamului omenesc.

Purcedând din ideile religióse vieța și desvóltarea la Chinezii este staționară. Chinezul procede din principiul, că tot ce esistă și prin urmare și omul iese din mâna naturii bun. Și deci moralitatea la Chinezii consistă întru a observa cu rigóre datinele și legile morale rămase din betráni și a asculta de legile statului.

2. Indienii cinsteau și adorau ca pre ștei obiectele și fenomenele mai însemnate din natură. șteii poporului vechiu indian sunt de trei categorii, și anume: șteii ceriului, ai aerului și ai pământului. Acestă religiune a poporului vechiu indian s'a desvóltat prin Brahmanism. Principiul fundamental al a-

cestei religii, este, că lumea și tot ce există într-însa emană din Brahma. Brahma nu este Creatorul lumii, ci lumea emană dintr-însul „precum emană riul din izvor și focul din cărbune. Brahma și lumea emanată dintr-însul sunt una și aceeași ființă, și numai forma este deosebită. Brahma primitiv este lumea nedesvoltată, iar lumea în stadiul, în carele o vedem, este Brahma dezvoltat. Din substanța nemărginită a lui Brahma emană trei categorii de ființe și anume: α) deii, β) oamenii și γ) animalele și plantele. Materia, în care trăiesc ființele inferioare: oamenii, animalele și plantele emanate din Brahma este pentru densele pedepsă. De sub această pedepsă scapă omul, când se întoarce la ființa primitivă, din carea a emanat, la Brahma. Pentru a se emancipa de materie și influința materiei Bramanii trăiesc o viață retrasă, contemplativă, ascetică, nu mănâncă carne, își torturează corpul, și nu se căsătoresc.

Pre lângă Brahma, ființa primitivă mai distinge această religie și o a doua ființă cu numele Parabrahma, sub carea înțelege: providența divină, carea se manifestă în lume, ca trei ființe personale și anume: Brahma, Vișnu și Siva (Creatorul, susținătorul și nimicitorul a tot ce există în lumea vădită.)

După teoria emanațiunii de ființe mai perfecte și mai puțin perfecte emanate din Brahma, această religie împarte poporul în patru caste și anume:

Casta primă o formează brahmanii. Ocupațiunea lor este studiul și explicarea cărților sfinte, numite „Veda“ și săvârșirea cultului dumnezeiesc. Pentru aceste servicii densii sunt scutiți de dările publice și au dreptul de a primi daruri dela celelalte caste. Brahmanii nu sunt numai preoți, ci pot funcționa și ca medici, ca funcționari de stat ca soldați, ca neguțători și agricultori. Ori cu ce s'ar ocupa însă Brahmanii sunt datorii a trăi după anumite reguli de viață. Pre observarea acestor reguli se bazează stima, de carea se bucură în societate. Dacă Brahmanii nu se supun acestor reguli, trebuie să facă penitență. A doua castă este a soldaților. A treia a agricultorilor și neguțătorilor. A patra castă, la carea aparține maioritatea poporului indian sunt servitorii, și se înțelege de sine că fiind castele acestea basate pre religie, și fiind oprită prin legi trecerea dela o castă la alta poporul indian prin înșasi religie sau este împedat în dezvoltare.

Pre lângă Brahmanism s'a dezvoltat, ca sistemă religioasă și Budhismul. Autorul acestei religii este Ghatama, un fiu de rege, carele în

etate de 29 de ani s'a retras în singurătate, și a trăit ca ascet studiând cărțile sfinte ale poporului său spre scopul, ca să afle liniscea și mulțămirea sufletească, pre carea nu o-a putut afla în lume. Petrecând astfel în singurătate a ajuns la convingerea, că răul în lume provine din înșasi existența omului și astfel bunul cel mai mare, pre carele îl poate ajunge omul în lume este încetarea din viață, nimicirea (nirvana); iar mijlocul pentru ajungerea acestui scop consistă în abdicarea și emanciparea omului de toate lucrurile și afectele lumești, și o totală nepăsare față de tot ce este lumesc, deoarece existența lumii ca atare este cauza răului. Budhismul negă existența unui Creator al lumii, și dechiară, că lumea nu are început, și este eternă. Religie budhistă consistă în o mulțime de reguli pentru o viață ascetică, carea nu are de scop perfecțiunea omului, ci nimicirea pentru ca astfel omul să scape de relele, la cari este espus în lume.

(Va urmă.)

O dorință.

— Șciere populară. —
[Continuare și fine.]

Nică tacu câțva timp; dar după aceea încrunțându-și ochii la Corneliu încep să vorbească necăjit, „Ei nepoțe, nepoțe, nici din tine nu va fi om până-i lumea, tu auzi numai ceea ce este de rău, și așa se vede, că de tine nu voiești, să se lege și vr'o învățătură bună. Ți-am spus, că și eu am fost odată ca tine, dar scump am plătit nebuniile mele. De aceea mă dore inima, când te ved astfel, și a-și dori, că mai bine să înveți din pățania mea, decât să dai și tu preste câte am dat eu.

Dar se vă răspund pre rând la toți. Să-ți răspund mai întâiu ție Petre, Te viați, că-ți merge rău, și crede-me că la oamenii de sâma ta nu le poți merge altcum. Uite să-ți spun, să me înțelegi bine. Mi-aduc aminte, că într'un an rodise foarte tare prunele și viile. Tu ai făcut atunci o mulțime de vin și de rachiu, dar în loc să-l vinzi, și să-ți cumperi pre bani vr'un petec de pământ, sau vite, ai trăit o iernă tot în chef și în veselie, și așa nu te ai ales cu nimic, iar vâra următorie venind un an rău ai trebuit să ieai împrumut dela jidovul. Așa ai ajuns să te bagi slugă la el, mai cu sâma că în același an măritându-ți fata i-ai făcut haine scumpe, rochii de mătase și altele, iar ospetul a ținut mai o săptămână, și apoi toate pre bani luați împrumut cu camete mari.

Dău pentru cine face astfel, nu pot fi ani buni. Ba să vedeți tot mai răi vor veni. Mai adu-ți apoi aminte Petre, că de câte ori te am vădit eu pre

tine véra pre timpul lucrului la birt, ér bucatele tale le-ai Ipsat să ți-le bată plóia ȓile întregi pre câmp, de ți-s'au stricat mai bine de jumătate. Dacă nu șcii tu, apoi să-ți spun eu. În anul trecut n'ai ales mai nimic de grâu si de orz, măcar că se făcuse destul de bun la tine; dar în loc să-ți veđi de bucate, ai umblat nimic lucrând cu plată pre la domnul de pământ, ca să capeți bani, să ai de beutură."

Apoi cine a veđut vre odată la tine cai și car bun, séu vite grijite. Caii tói trebuie să stea la birt câte o jumătate de ȓi în plóia, când pleci câte undeva de acasă, ér în casa și curtea ta tóte sunt aruncate în tóte părțile, și nici una la loc, de acum să strică una acum alta.

Ȕeu așa nu-ți póte merge bine, și nu poți da înainte."

* * *

Când vorbia moș Nică, tăceau toți ca peșcele, ér bietul Petru îngălbinișe ca céra. Socoteai, că-l apucă altceva, și nu cuteza a răspunde nimic. Vorbele lui moș Nică îl-loviau mai tare, ca dacă i-ar fi dat neșce palme. Bietul om începuse a vedé, că ȓeu el este de vină, dacă este sérac și amărit. Nu se putea însă reculege se ȓică nimic.

"Acum să-ți spun și ție păcatele Avrame, ȓisé moș Nică. Este drept, că tu ești om muncitoriu, dar tu ai alt păcat mare. La tine în casă poruncese muerea, și-apoi să ȓini minte dela mine, că este réu, unde cântă găina și tace cocoșul. Astfel tot ce cășcigi tu cu sudori crunte, prăpădeșce Rucsanda pe albele și rumenele, pre rochii de mătase, pe mintii grele, pe papuci domneșci, pe albituri și altele. Așa să vede, că tu n'ai auđit vorba vechiă, că: mătasea și catiféua (barșonul) stinge foculu după vétră, și te face să petreci tótă iérna la vétra rece. La tine însă până acum nu este réu, tu îți-poți veni ușor în fire, n'ai până acum datorii, și dacă vei face să încete muerea ta cu comediele, pre cari dă banii, te faci om cum se cade. Dar apoi să veđi este și rusine, să poruncescă muerea în casă. Bărbatul așa este făcut dela Ȕeu, se fiă el mai mare în casă, ér muerea, dupa cuvintele sflintei scripturi „să-se témă de bărbat." Fă așa și vei vedé, ca-ți va fi bine.

"Acum să mai divănesc pușin și cu tine Cornelié. Ori vei vrea se mă ascuți, ori nu, eu să-mi făc dătorința, să nu mă blastemi mai târđiu. Tu ai rămas dela părinți în stare bună, ai casă, ai pământ și mai ai și vr'o câteva vite, macarcă ai vëndut multe din ele. Dar să șcii, că ajungi réu, dacă nu te vei îndrepta. Cum ai-inceput, nu-ți dau cincini ani, și să șcii, că rămâni fără nimic. Ȕie nu-ți place lucru, dar de cheltuit n'ai grije, arunci banii pe tóte nimicurile. Tu ești om tiner, dar cine te a veđut vr'odaté ȓinénd de córnelé plugului. Tu socotești, că ește rușine să lucrăm, dar să șcii, că în lumea asta numai acela este om în rëndul lumin, care șcie munci, și care șcie, cum să apuce lucrul în mână.

Lasă-te deci de nebuniéle de până acum, și vei vedé, că averea ta să va înmulți, și vei fi om cinsit și veđut, ori unde vei merge."

* * *

Eu șciu după mine, că dacă nu lucru, și nu umblu pre cale bună, nu mă sémnt bine, și pare că nu sum sănătos. Nu înzădar a dat Ȕeu omului picióre, ca să umble, mâni ca să lucre, ochi ca să vadă ce este bine și ce este réu. Séu dóră veđuta vre-odată cineva pre leneșul, pre prădătoriu, séu pre omul, care nu munceșce, și nu să șcie chivernisi, fericit? De bună sémă nu l'a veđut nimenea. Ba eu vă voiu spune și mai mult. Omul, care nu lucră, n'are nici o placere în lume. Elu n'are poftă de mâncare, nu póte dormi, și nu este și nu pote fi nici odată cu voiă bună. El este un om perdut, în timp ce omul, care lucră, este totdeuna vesel și voios, pare că tótă lumea este a lui.

Omul leneș și fără socotélă este tot necăjit și supérat, ér omul de omeniă și muncitoriu tot cu fața veselă, și nu-i este témă de nimenea.

Dar ca să vedeti, că ceea ce vă spun este așa, ascultați se vă istorisesc o întemplantare, carea mi-o a cetit anul trecut crășnicul bisericei Pantilie Buzatul: Într'un oraș mare trăia un moș și o babă. Ei ȓineau birt, și cu birtul le mersese bine, și-și cășcigaseră o mulțime de bani. Într'o ȓi începu a să plângc moșul cătră babă, că este ostenit, de abia și-mai póte mișca piciórele. Nu șciu, ȓisé, la ce ne mai trudem cu alergatul și servitul óșpeților, când noi avem din ce să trăim și fără muncă și trudă, și apoi n'avem nici prunci, pentru cine să cășcigăm. Deci șcii ce babă, hai să ne lăsăm de birt, căci noi putem trăi destul de bine din cametele banilor, pre cari i-am adunat prin munca nóstră. Baba să învoi, și în scurt timp să lăsară de birt, ca se póta trăi domneșce. Dar ce să veđi, după vr'o dóue trei ȓile moșul éráși începu a să văieta, că nu-i este bine, i-este lungă vremea, și că-i este urită viéta fără de lucru. Babii încă nu-i mergea mai bine, și ea încă se tot văieta, că ȓeu mai bine era, până când ȓineau birtul. Atunci aveau lucru, dar aveau și plăcere de viéta, ér acum n'au lucru, și trăiesc așa de réu. Deci se învoiră améndoi să deschidă éráși birtul, și de atunci le merge éráși bine, și sunt mulțămiiți améndoi, dacă vor fi mai trăind."

* * *

Când încetă din vorbă moș Nică, toți cei de față, începură a ȓice într'un glas, că ȓeu tóte cele ce li-le a spus, sunt adevérate. Fiă-care începea a spune, că dacă nu este mulțumit cu sórtea sa, pricina este, că a făcut cutare greșelă și că are cutare scădere, séu patimă. Fiă-care își-făcea apoi planul, cum să facă, și cum să lucre de aci înainte, să-i mérgă mai bine, și să scape de necazuri.

Cel dintăiu, carele începu a vorbi a fost Cornelié. El ȓise: își-mulțamesc unchiule pentru sfa-

turi, și acum étă îți-spun aici în fața tuturor, că-ți stau bun, că pre viitoriu nu voiu mai trăi, ca până aci, voiu vedé de aci înainte, cine va fi mai de diminéță, decât mine la lucru, și că știu să fiu fiul tatălui meu. Voiu griji eu de binele dela părinți, și nu voiu lăsa, ca să trecă în mâni streine; ci voiu face, ca să rămână al nostru din ném în ném penru totdeuna. Lasă numai pre mine unchiule, și vei vedé, că nu-ți va fi rușine de Corneliu. Îț-stau bun, unchiule, că în pământul meu nu-și va pune némțul séu altul plugul și sapa. Atâta sémț și eu, că nu pôte fi pentru un om rușine mai mare, decât a se lăsa se ajungă prin negrija sa moșia cășcigată de părinți cu multă sudóre la streini. Dacă părinții o au știut cășciga, apoi, đeu, ticălos trebuie se fiă omul, carele nu o șcie stěpâni.

Tot astfel vorbiră și ceialalti pe rënd, ér lui moș Nică îi-ridea inima de bucuriă, că a potnt să-i întórcă pre toți la calea cea bună.

* * *

Cu tóte acestea știind. că acum îl-ascultă bucurios cu toții, nu voia să-i lasă numai cu atât. Deci începu a le vorbi de nou cu mai mare plăcere și mai mare foc, decât mai nainte.

„Ei, măi băieți, đise el, îmi pare bine, că voi ați luat la inimă cuvintele mele. Îmi-va fi dragă inima, când voiu vedé, că vorbele mele aduc ródă, și vă voiu vedé pre toți în stare mai bună, de cum sunteți astăzi. Dar tocma pentru-că ved că mă ascultați, și voiți să mă ascultați, se vă mai spun câte ceva, pentru-că n'ași dori să duc cu mine mâne poi-mâne în pământ pățianiele mele:“

„Spune-ne, moș Nică“, strigară cu toții. Ascultăm bucurios.“

„Apoi se vă spun dară“, adăogă moș Nică. „Eu am tot auđit dela moși, dela strémoși, că dacă începe omul un lucru, este biue, să-l și isprăvescă. Așa și eu v'am spus, când am plecat dela oraș, că românul este de viță înaltă, că este isteț din fire și are minte bună, dar de multe orii-vine mintea prépre urmă. V'am aréttat apoi cu pilde din vieța mea, că đeu de multe ori suntem cam nesocotiți, și din nosocotință ne vin tóte necazurile, amarul și sărăcia.“

Ei bine, eu am auđit odată pre un strein rugându-se la Dđeu și đicénd „dă-mi Dómné mintea românului cea de pre urmă.“ Am gândit mult timp că ce voiește el prin acésta, dar mai târđiu am vedétt, că bun lucru a cerut. Pentru-că să vedeți tot ce are omul bun în lume, este fapta minții. Apoi românul cu mintea lui ageră, dacă s'ar șci folosi de ea bine, ar fi omul cel mai înaintat și cel mai vedútt între ómenii din lume.

Românul este bun de tóte, dar pare-că este altă mânia a lui Dđeu pre el, că de multe ori îl vedeți negândit și fără socotélă, și astfel cade dintr'un necaz în altul, de ajunge să fie sěrac și amărit, cum

il-vedeți astăzi în unele părți. Românul lucrător și cu socotélă nu schimbă însă cu nimenea. El cu mintea lui sparge munții, și nu este nimic ce n'ar pote el face. Când am fi așa cu toții ce bine ar fi de noi. Atunci n'ar cumpěra strenii pământurile dela noi, ci noi dela ei, ér casele nóstre ar fi pline de tóte bunătățile.

Apoi se mai vedeți încă un lucru, în carele românul are păcat mare. Noi românii nu șcim să prețuim bine învățătura. Nu ne silim, să avem școle multe și bune, și preoți învățați, cum vedem, că au alte némuri de ómeni, ér banii, cari i-plătim dascalului și preotului, pare că ni-i scótem din ochi. Astfel nu ne putem lumina cum se cade, si ajungem, cum đice vorba: omul prost, tot de necaz a fost. De aci încep tóte necazurile.

Școla și învățătura este lucru mare. De aceea mare dreptate a avut, cine a đis, că omul învățat este ca sórele de véra, ér omul fără carte ca sórele de iérná. Nu te încălđești la el, și tot rece rămâni. Să fi învățat eu mai multă carte, ași fi de đece ori ba și de sută de ori mai mult, de cum sum astăzi. Așa dară nu vă pot pune destul la inimă, se vă dați pruncii la școlă, și să grigiți, să avem școle bune în sat și preoți învățați. Banul, carele îl-dăm pentru învățătură, să știți, că este binecuvéntat de Dđeu. Aduce ródé însutit și înmiit. Românul cu capul luminat este om mare, și nu-l pôte întrece nimenea.

Școla te face să trăiești cu socotélă, și apoi pe omul cu socotélă nu-l înșelă nimenea, să șcie feri de greșeli, și merge în tóte pre calea cea bună, și să face el însuși pre sine fericit.

Dacă bėtrânii nostri ne-au lăsat pământul, dar nu ne au lăsat învățătură, vedeți. că-l perdem. Astfel bine va fi, că noi se grijim, să lăsăm pre lângă pământ următorilor nostri și învățătură, se șcie, cum se trăieșcă, ca să nu mai cadă în păcatele, în cari am căđut noi. Și școle bune vom poté avé ușor, de vom trăi cu socotélă, și în loc să dăm banii pre nimicuri, ne vom crește pruncii, și ne vom lumina și pre noi, umblând la biserică și între ómeni, dela cari putem învăța câte ceva bun.

La tóte în lume numai socotélă și gând bun se cere. Apoi tóte merg, ca pre sfóră.

* * *

„De, aceea un sîngur dor am eu în lume, se dea Dđeu ca mintea românului cea de pre urmă, se o aibă românul în tóte lucrurile sale la început, și atunci veți vedé măi băieți, că nu se va mai plânge nimenea din noi de necaz și de sărăcia. Dar ca se putem ajunge acésta trebuie să învățăm carte, și se ne luminăm prin învățătură.“

„Amin strigară cu toții. Se dea Dđeu se și-să împliněscă dorul moș Nică, ér nouă se ne dea putere și tăriă, ca se putem lucra după dorul Dtale.“

Cu acésta tocma ajunseră în sat, și se de sărăcitură, mergénd flă-care la ale sale.

De atunci încôee satul Mărăcine, unde a trăit moș Nică, este satul cel mai frumos și mai bogat din totă țera, ér lui Moș Nică i-a rămas vestea pentru vecii vecilor.

D I V E R S E.

* *Ce se facem cu cartofii degerați.* Punem cartofii degerați într'un vas cu apă rece, încât să fiă acoperiți de apă și îi lăsăm să stea acolo până-ce vedem, că s'au desghețat bine. Apoi îi pisăm, îi sărăm și îi preparăm întocmai ca varza acră. Cartofii sunt ținuți astfel în putini séu butoie într'un loc potrivit și după-ce s'a terminat fermentația (dospirea) astupăm bine butoiele. În chipul acesta cartofii se vor păstra bine până la recolta viitoare, dér să nu facem economiă de sare, când îi preparăm în butoie! Cu acești cartofi se hrănesc bine vacile cu lapte séu vitele de îngrășat. Dér din făină de cartofi degerați se pôte face și pâne bună, adaugând făină de sêcară. Anume, luăm cartofi degerați, îi punem în apă rece, ca să se desghețe, îi stórcem într'un vas de lemn, găurit la fund, ca să se scurgă apa, apoi îi uscăm în cuptor, într'un loc cald, séu pod. După acêsta cartofii trebuie să fiă sdrobiți și trecuți prin sită. Acêsta făină de cartofi, amestocată cu făina de sêcară, de o pâne bună.

* *Ca să capete caii pěr frumos, luciu.* Înainte de începerea primăperei și a tómniei fierbem pentru fiă-care cal de 1—3 ori pe săptămână câte-o mână de sêmênță de in în 7 litre de apă și acêsta în 4 săptămâni după-olaltă se dă cailor sê-o bea călduță. După acest tratament vor năpârli ușor, perii cei vechi s'or duce lesne sub țesală, și caii vor rămâne cu pěr sclipicios, frumos ca catifeaua.

* *Recolta grâului din totă lumea.* După indicațiunile date de congresul din Viena, producțiunea din totă lumea a grâului în 1894 e mai mare, ca cea din 1893. Statele-Unite vor produce 390 milióne de bushels, pe când anul trecut produsera 366. Canada 53 contra 48 din 1893, Indiile vor da 69.230,000 chintale metriche contra 61.390,000 din 1893. Pentru Europa următorul tablou s'a stabilit, și în care cifra 100 însemneză o recoltă mijlociă: Austria 190 grâu, 95 sêcară, 98 orz, 96 ovês. Ungaria 99 grâu, 96 sêcară, 94 orz, 88 ovês. Franca 120 grâu, 125 sêcară, 94 orz, 115 ovês. Englitera 107 grâu, 125 sêcară, 110 orz, 105 ovês. Germania 99 grâu, 96 sêcară, 94 orz, 88 ovês. Elveția 100 grâu, 100 sêcară, 94 orz, 100 ovês. Muntenia 67 grâu, 40 sêcară, 40 orz, 40 ovês. Moldova 87 grâu, 90 sêcară, 90 orz, 90 ovês. Serbia 85 grâu, 75 sêcară, 95 orz, 80 ovês. Belgia 102 grâu, 107 sêcară, 100 orz, 102 ovês. Danemarca 105 grâu, 95 sêcară, 100 orz, 100 ovês.

* *Serviciu de masă musical.* Mis Marie Allen, renumita cântăreță englesă, cu ocasiunea nuntei sale a primit un cadou minunat. Acest cadou consistă dintr'un

serviciu de masă, compus din mai multe feluri de farfurii, cu musică. Fiă-care farfuriă cântă o melodiă, când este pusă pe masă. Așa farfuriile de supă execută un marș, farfuriile întinse execută trei diferite piese și farfuriile pentru desert execută melodii mai vesele, după cum și dispozițiunea mesenilor crește. Singurul defect, ce are acest nostim cadou, este acela, că decă nu se pun pe masă farfuriile tóte dintr'odată, atunci ele începând fiă-care pe rând nu pot ținé măsura și nici pot fi în același timp cu mersul melodicu. Acest lucru, deși hazliu, însă pôte prea lesne face, ca să înebunescă pe cel ce e nevoit să le asculte.

C o n c u r s e.

Pentru ștațiunea învățătorească la noua înființândă școlă, din **Moroda**, cu acêsta se escrie concurs, cu termin de alegere **30 de zile dela prima publicare în foia oficială.**

Emolumintele sunt:

1) Salariu anual 300 fl. v. a. solvinđi în rate cvar-tale; 2) Pentru scripturistă 8 fi; 3) Pentru conferință 10 fi; 4) Pentru curatorat 10 fi; 5) Quartir liber cu grădina; 6) La îmormântări unde va fi poftit 50 cr. cu liturgiă 1 fl.

Pentru încălđirea școlei se va îngriji comuna.

De la recurenți se pretinde, a produce: 1. Tesmoniu de cūalificațiune, 2. De limba magiără, și a 3. Testimoniu preparandial, — fiind poftiți totodată a-se presenta în biserica locală pentru ași arêta desteritatea în cant și tipic.

Să observă că: alegêndul numai după probă de (1) un an se va recomânda Ven-Consistoriu spre întărire definitivă.

Recursele, adresate comitetului parochial se se subscernă Prea on. Domn. Ioan Cornea, protop, înspector școlariu în Jenopolea (Boros-jenő) — cel mult până în 13 Octomvrê st. v. a. c.

Moroda. la 21 August 1894.

Comitetul parochial.

Cu șcirea mea: IOAN CORNEA m. p. protopresviter.

—□—

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna **Saturu**, — Inspectoratul Iosășel — se escrie concurs, cu termin de alegere pe ziua de **14/26 Octomvrê a. c.**, pe lângă următórea dotațiune:

a) În bani gata 120 fl.; b) 10 șinice bucate, $\frac{1}{2}$ grâu, $\frac{1}{2}$ encuruz c) 8 stâng. de lemne, din cari se va încălđi și școlă; d) 50 porțiuni de fên în natură și tot atâtea de mazere. Tóte aceste computate dau în călcu mediu 250 fl.

Afară de acestea alesul va mai beneficia, de indatinanatele venite stolare-cantorale; locuință cu cuină, grădină de 800 st. □, — și e pus în vedere radicarea șalariului încă cu 50 fl. Pentru care sumă de completare s'a făcut deja petițiune la Inaltul Ministeriu pe calea comisiunei administrative comitatense. Pentru scripturistă, conferința și curatorat va primi 12 fl. Pentru manipularea fondului de bucate i-se va urca succesive onorar dela 10 fl. în sus.

Recurenții au a-se presenta într'o Duminecă ori serbătóre până la terminul indicat în biserică spre a-se areta poporului. Petițiunile au a-se adresa cătră comitetul pa-

rochial din Săturău, dar a se trimite inspectorului școlar în Diecs per Al-Csil: — Sunt admisi a recurge și preparații absoluți.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: GFORGIU LUPSIA, m. p. preot inspector școl. cerc.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătoresci din **Ohaba-Serbésca**, inspectoratul Lipovei, se escrie concurs cu termen de alegere pe ziua **16/28 Octomvre a. c.**

Salariul anual împreună cu această stațiune învățătorescă este:

1) În bani numerari: 300 fl. v. a. [600 coróne] 2) Pentru conferință 8 fl.; 3) Pentru scripturistică 3 fl.; 4) 24 metri lemne, din care are a-se încălzi și sala de învățământ. 5) 4 jugere de pământ, parte arătoriu, parte fenațiu. ;) Cortel liber cu intravilanul școlii. 7) Dela înmormântari, unde va fi poftit 20 cr.

Doritorii de a ocupa această stațiune sunt avisați, ca recursele lor ajustate cu documentele legali, adresate comitetului din **Ohaba-Serbésca**, a le subserne până la termenul susindicat (esclusive 16/28 Oct.) subscrisului inspector școlar în Lipova (B.-Lippa); precum și a-se prezenta în vr'o Dumineca ori sârbătoare în sfântă biserică din **Ohaba-serbésca** spre a-și arata desteritatea în cantare și tipic.

Ohaba-serbésca la 14/26 Sept. 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VOICU HAMSEA, protopresbiter și inspector școlar.

—□—

Pentru îndeplinirea unui post de capelan temporal, pe lângă veteranul preot *Mihai Lele*, la parochia de clasa a doua din comuna **Agrış**, — protopresbiteratul Șiria — pe baza decisului Ven. Consistoriu gr. or. român din Arad de dato 27 August (8 Septembrie) 1894 Nr. 4236, și 4237 din an. curinte se escrie concurs cu termen de alegere pe **14/26 Octobree a. c.**

Emolumintele sunt:

a) una sesiune pământ estravilan arătoriu, din carea două lanțe sunt fenaț; b) un intravilan parochial; c) una cânepișce; d) birul dela. 180 case, câte una măsură curuz, sau două coróne; e) din fonul bisericesc 14 măsură grâu și f) stolele îndatinate dela 180 case.

Alesul capelan va folosi jumătate din venitul stipulat în punctul a—f având a suporta tot în aceia-și proporțiune și sarcinile publice civile și eclesiastice.

Recursele instruate conform §-lui 15, lit. b) din „Regulament“, adresate comitetului parochiei **Agrış** sunt a se suscerne părintelui protopop **Georgiu Popoviciu**, în Șiria — Világos — până în 12/24 Octobree a. c. căci cele intrate mai târziu nu se vor lua în socotință.

Recurenții sunt poftiți ca în vre-o Duminecă ori sârbătoare se se prezinte în sta biserică din această comună pentru a servi, predica și cânta.

Gorgiu Popoviciu, m. p. protopop. preside. *Corneliu Crețu*, m. p. notar.

—□—

Pentru îndeplinirea unui post de capelan temporal, pe lângă veteranul preot *Avram Popoviciu*, la parochia de clasa a doua din comuna **Agrış**, — protopopiatul Șiria — pe baza decisului Ven. Consistoriu gr. or. român din Arad de dato 27 August [8 Septemvre] 1894, Nr. 4336 și 4237 din a. c. se escrie concurs cu termen de alegere **14/21 Octobree a. c.**

Emolumintele sunt:

a) una sesiune pământ estravilan arătoriu, din caria două lanțe sunt fenaț; b) un intravilan parochial; c) una

cânepișce; d) birul dela 180 case, câte una măsură curuz, sau două coróne; e) din fondul bisericesc 12 măsură grân și f) stolele îndatinate dela 180 case.

Alesul capelan va folosi jumătate din venitul stipulat în punctul a—f, având a suporta tot în aceia-și proporțiune și sarcinile publice civile și eclesiastice.

Recursele instruate conform §-lui 15, lit. b) din „Regulament“, adresate comitetului parochiei **Agrış**, sunt a se suscerne părintelui protopop **Georgiu Popoviciu** în Șiria — Világos — până în 12/24 Octobree 1894, căci cele intrate mai târziu nu se vor lua în socotință. Recurenții sunt poftiți, ca în vre-o Duminecă ori sârbătoare se se prezinte în sta biserică din această comună pentru a servi, predica și cânta.

Georgiu Popoviciu, m. p. protopop. preside. *Corneliu Crețu*, m. p. notar.

—□—

Pe stațiunea învățătorescă din comuna gr. or. **Fădămac**, e escrie concurs cu termen de alegere pe **9/21 Octobree a. c.** cu emolumintele următoare:

1] Salariul învățătoresc în bani gata 300 fl.; 2] 32 metr. de lemne, din care are a se încălzi și școlă; 3] Pentru conferință 10 fl.; 4] Scripturistică 5 fl.; 5] Cortel liber cu grădină intravilană de 1200□.

Recurenții, cari doresc a ocupa această stațiune învățătorescă pe baza testimoniuului de cualificațiune din limba româna și magiară, până la termenul susamintit, prezentându-se în vr'o Duminecă seu sârbătoare în s. biserică din loc, au se-și tramită recursele M. On. D. inspector școlar **Adam Rosa**, în Leucușești p. u. **Bălinez** comitat **Caraș-Severin**.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **ADAM ROSA**, m. p. inspector școlar.

—□—

Se escrie concurs pentru deplinirea postului învățătoresc dela școlă confesională gr. or. din comuna **Hodiș**, inspectoratul Silindiei, cottul Aradului cu termen de alegere pe **25 Septemvre v. c.**

Emoluminte: 1) În bani gata 120 fl. v. a.; 2) $\frac{2}{4}$ sesiune de pământ arătoriu; 3) 12 sînice bucate; 4) 10 orgii de lemne; 5) 6 fl. pentru scripturistică; 6) Pentru curățitul școlii 6 fl.; 7) Pentru conferință 10 fl.; 8) Cuartir liber și grădină de legume.

Competenții vor produce atestat: 1] Că sunt români de rel. gr. or.; 2] Atestat de conduită; 3] Testimoniu de cualificațiune învățătorescă; 4] Testimoniu de limba magiară. Competenții sunt avisați a se prezenta în vre-o Duminecă seu sârbătoare în sânta biserică din **Hodiș** pentru de a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Recursele astfel instruate, au a se substerne M. On. **Domn Acentiu Chirila**, inspector cercual de școle în **Silindia [Silingyia]**.

Hodiș, la 1 Septemvre v. 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **ACSENTIU CHIRILA**, m. p. insp. cerc. de școle.

—□—

Din lipsa recurenților, de nou se publică concurs pentru deplinirea stațiunii învățătorescă-cantorale dela școlă confesională gr. or. din **B.-Ciaba**, pe **9/21 Octomvre a. c.**

Emolumintele anuale sunt: 1) În bani gata, solvindu-se ulterior lunarminte 300 fl.; 2) Pentru conferințe 10 fl.; 3. Dela înmormântări unde va fi poftit, mari 1 fl., mici 50 cr.; 4) Cortel liber cu două incaperi, culină și grădină.

Dela reflectanți să recere ca recursul provădit cu testimoniu de calificățiune preparandial și de limba magiară, — să-l substernă M. On. Domn. adm. protopopesc și inspector școlar Iosif Beșan, în Giula (com. Békés) având recurenții a să presenta în vre-o Duminecă ori sêrbătore în fața locului pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Să observă, că alegendul numai după espirarea unui an pôte fi întărit.

Din ședința com. par. ținută în B.-Ciaba, la 28 August (9 Septemvre) 1894.

Victor Popovici, m. p.   *Vasiliu Corbu, m. p.*
presidele com.   not. com.

În conțelegere cu mine: IOSIF BEȘAN, inspect. școl.

Pentru stațiunea învățătorească dela școlă gr. or. din comuna Cetea, inspectoratul Pesteșului comitatul Bihor, se escrie concurs cu termin de alegere pe **25 Septemvre st. v. a. c.**

Emolumintele sunt: 1) În bani gata 300 fl. v. a.; 2) Cuartir cu grădină, și lemne la trebuință. Alesul învățătoriu va fi totodata și cantor la ș. biserica.

Doritorii de a ocupa acêsta stațiune vor avea a-se presenta la s. biserică pentru de a-se face cunoscuți poporului, ér recursele instruate cu tôte documintele recerute au ale trimite subscrisului în Lugășul de sus, p. u. Élesd și adresate comitetului parochial din Cetea.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TEODOR FILIPU, m. p. protopresviter și inspector cerc. de școle.

Pentru stațiunea învățătorească din comuna Borsea, inspectoratul Pesteșului comitatul Bihor se escrie concurs cu termin de alegere pe **2/14 Octomvre a c.**

Emolumintele sunt: 1) În bani gata 300 fl. 2) Cuartir și grădină precum și lemnele de lipsă — Alesul învățătoriu va servi totodata și ca cantor.

Doritorii de a ocupa acêsta stațiune vor avea a-și trimite recursele instruate cu tôte documintele recerute, subscrisului în Lugasiul de sus p. u. Élesd, adresate comitetului parochial, și a-se presenta în vre-o Dominecă ori serbatore în s. biserică pentru de a-și arata desteritatea în cantul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIPU, m. p. protopresviter și inspector cercual de școle.

Pentru stațiunea învățătorească din comuna Boteanu, inspectoratul Pesteșului se escrie concurs cu termin de alegere pe **2/14 Octomvre a c.**

Emolumintele sunt: 1) În bani gata 300 fl. v. a. 2) Cuartir cu grădină și lemnele trebuincioase atât pentru sala de învățământ, cât și pentru învățătoriu.

Aspiranții la acest post au a-și trimite recursele lor proveđute cu tôte documintele recerute subscrisului în Lugasiul de sus p. u. Élesd și adresate comitetului parochial nu altcum a-se presenta în vre-o Domineca ori serbatore la s. biserica din Botean, pentru de a-și arata desteritatea în cantarile bisericesci.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. protopresviter și inspector cercual de școle.

Pentru deplinirea a definitivă a duor etațiuni vacante învățătorești dela școlăle gr. or. rom. din Checia-

română, adecă școlă, mare de băeți și școlă mică mixtă cu termin de alegere de **30 zile dela prima publicare.**

Salariul anual impreunat cu stațiunea dela clasa mabăeți este:

1) În bani gata 240 fl., adecă două sute patruđeci fi. v. a.

2) Doue jugere pământ arătoriu de clasa I după care alesul învățător va avea a suporta tôte dările.

3) 20 chible grâu, adecă douăđeci chible grâu parte curat parte secăreț și 5 chible, adecă cinci chible de cucruz.

4) (40 fi.) patruđeci florini v. a. relut pentru încălđit din carele alesul învățător va fi îndătorat a încălđi și o sală de învățământ.

5) Pentru participarea la conferințele învățătorești 5 fl. adecă cinci florini v. a. și pentru scripturistică 5 fl. adecă cinci florini v. a.

6) Pentru famulația școlăi (5 fl.) cinci fl. v. a. și 3 chible adecă trei chible grâu.

7) Cortel liber și grădină de legume (jumătate din gradina școlăi bătrâne.)

Salariul anual impreunt cu stațiunea dela clasa mică este:

1. În bani gata 220 fl., adecă două sute douăđeci florini v. a.

2) Doue jugere pământurătoriu de clasa I dupa care alesul învățător va avea a suportat tôte dările.

3) (20 chible) adecă douăđeci chible grâu, parte curat, parte secăreț și 5 chible, adecă cinci chible cucuruz.

4) 40 fi., adecă patruđeci florini v. a. relut pentru încălđit, din care alesul învățător va fi îndătorat a încălđi și sala de învățământ.

5) Pentru participarea la conferințele învățătorești 5 fl., adecă cinci florini v. a. și pentru scripturistică 5 fl., adecă cinci florini v. a.

6) Pentru famulația școlăi 5 fl., adecă cinci fl. v. a. și 3 chible, adecă trei chible grâu.

7) Cortel liber și grădină de legumi (jumătate din grădina școlăi bătrâne). Învățătorii dela înmormentările care vor fi poștiți vor capeta câte 50 cr.

Dela recurenți se cere cel puțin 2 clase gimnasiale, reale ori civile, testimoniu preparandial și de calificățiune învățătorească, atestat despre conduită și capabilitatea de a poté propune în școlă limba măghiara în măsura cerută de lege.

La casu când nu s'ar înfăcișa învățătorii cu esamen de calificățiune se admit în candidare și prepărănđi absoluți, cari într'un an de zile dela alegere vor avea a produce testimoniu de calificățiune.

Alesii învățătorii vor avea a provedé fără altă remunerație cantoratul bisericăi.

Recurenții instruindu-și astfel recursele lor și adresându-le comitetului parochial rom. gr. or. din Checiaromână, le vor substerne M. O. D. Paul Miulescu protopresbiter și inspector școlar în B.-Comlos, ér până la alegere au a-se presenta în vr'o Duminecă ori sêrbătore în sfta biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cele cantorale.

Se observă că pentru cărătura materialului de încălđământ comuna bisericăscă va da învățătorilor trăsuri grătuite pe teritoriul hotarului comunal.

Checia română în 28. August 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. protopresbiter și inspector de școle.